

For private circulation only.

GaDit de Koas

NUMERO ENN
NOV 1976
MORIS

LALIT DE KLAS

Introduksion	(i)
ELEKSION ZENERAL: KI VREMAN 'EN JEU'?	1
LIBERASION FAM (Part 1)	9
PLAN DEVLOPMAN: STRATEZI DEVLOPMAN KAPITALIS	17
LETA EK ELEKSION	31

SI 'TO ULE KONTRIBYE LARTIK
PU PUBLIKASION; KONTAKTE
KAMARAD AR KI TO FINN GAYN
TO KOPI

INTRODIKSION

Nu pe lans enn piblikasian -- "Lalit de Klas". Pu kumanse so rol pu ase modest. Me, pu ki li devlop so potansiel, piblikasian-la bizin kontenir lartik ekrir par enn pli gran nomb militan ki posib. Li osi bizin buku led finansye e zefor kolektif pu impeprime e distribyee.

Dan sa premye edision-la nu finn inklier bann analiz ki nu panse ena enn limportans dan sa period pre-elektoral. A lon term so bu se pu etablir enn lien ant teori e pratik revolusioner. Piblikasian-la pusey relie dan enn stratezi komin, bann travay ki militan pe deza fer, ubien seki kapav fer, o nivo lalit proletaria.

Nu tu bien konsian degre penetrasion ideolozi burzwa dan preske tu domenn legzistans travayer dan Moris. Nu truv enn legzamp klasik dan zefor

individuel ki travayer abitye fer pu evit enn lamizer ki enn rezulta so posision de klas.

NU TRUVE OSI KI KONSIANS DE KLAS PROLETER FINN FOSE PAR SERTIN FAKTER, KUMA LISTWAR E PRATIK KOMINALIS, TRADISION SEKSIS, IDEOLOZI KONSUMASION, KOLONIZASION KILTIREL E INTELEKTIEL, SOMAZ, MONOPOL RELIZION LOR NESANS, MARIAZ, EK LAMOR, etc.

Ideolozi burzwa li pa zis enn rezulta enn gran kompllo par bann vilen burzwa pu kuyon travayer. Li plito enn refleksion enn sertin realite obzektif: realite mod de prodiksion kapitalis.

Lalit kont sa ideolozi burzwa-la napa kapav nek enn gran denonsiasion verbal sa "kompllo la". Li osi implik enn atak

dan lapratik kont sa kontrol hezemonik ki burzwazi finn devlope pa zis lor ideolozi me osi lor "larealite".

Nu panse ki sa lalit ideolozik-la li nesesit enn penetrasion vertikal par teori revolisioner ziska lavi kotidien travayer (ki li dan so lalit dan travay, ki li dan so kartye, ki li dan so lakaz)

Sa penetrasion vertikal-la li presipoz kreasion lien organik ant militan ek klas travayer. Militan bixin devlop sa lien organik-la dan bann organizasian ekonomik (sindika, ko-operatif, konsey uvrier, etc) u dan bann organizasian sosial (komite kartye, ledikasion, transpor, lasante, elektrisite, dilo, grup kiltirel, liberasion fam, etc.)

Ena militan ki deza finn angaz zot dan sa kalite travay-la apartir zot prop analiz. Nu panse ena ankor buku plis militan ki ena plis ki ase limazinasion e kuraz.

Seki finn vinn neseser aster-la se enn deba ki pu amenn ansam leksperians ki deza aki e analiz teorik ki deza pe fer. Sa pu kree enn dinamism dan praksis. Deba-la pu enn lien ideolozik orizontal.

Se bann penetrasion vertikal dan klas travayer ansam avek enn deba orizontal kumaa ki kontribye dan devlopman enn stratezi revolisioner.

Nu pe sigzere ki pur le moman sa deba-la kapav komanse dan enn piblikasian kuma "Lalit de Klas".

An mem tan piblikasian-la pu pli itil si li inklin bann tradiksion an Kreol de literatir revolisioner, deskripsion kondision lavi proletaria, lartik analiz lor lalit internasional e anti-imperialis, listwar Moris dan metod materialis dialektik.

ELEKSION ZENERAL: KI VREMAN 'EN JEU' ?

Penna okenn dut ki, anse moman, eleksion zeneral pe dominan lavi politik dan Moris. Lamas dimun fimm kumanus devine ek predir ki Parti Politik pu vinn o puuwar. Tu dimun pe poz kestion lor ki bann man prosin guvernman pu ete, e lor ki pu arive apre eleksion.

Dan sa lartik-la nu pu seye analiz rol aktuel bann Parti Politik. Nu pu get vre sinyifikasion eleksion, e sarta rol ki bann revolusioner ti dewet rampli pu kontribye dan na etas lalit.

I. Pu bann Marksis revolusioner, eleksion zeneral normalman selman enn elemen dan devlopman lalit de klas dan sosiete kapitalis Moris. Pu le moman li elemen santral.

La importan ki nu realize ki lalit de klas finn pran nuvo form dan bann lanne 1967 - 1970, bann laune ki finn truv lindepandans, nesens MI, re-organizacion sindikal. Bann lagrev solid ek

zeneral an Ut e Desam, 1971 ti form pwin kilminan dan sa staz-la. Ant 1972 ek 1974 nu finn truv enn akalmi, enn period kan lalit finn ralanti. De faktar finn zue enn rol determinan dan sa period-la. Enn, burzwazi finn itiliz represion dan enn fason bien efektif, represion ki finn paraliz lalit sindikal e lalit politik ki lamas ti pe amene a traver MI. De, burzwazi finn seye dezamors lalit bann travayer par bann konsesyon ekonomik ek reform sosial. Dan enn sertin mezir burzwazi finn resi, kwaki sa kalite stabilite-la bien tamporer. Nu finn truve a la fin 1975 ki manier an depi "prosperite" travayer finn relans lalit pu ogmantasion saler. An depi bann swa-dizen sikse ki Guvernman finn enna dan sekter turis ek ampliwa dan Zon Frans, bann travayer finn raport plizir viktwar dan zot revandikasiun.

Osi, nu bizin pran an konsiderasion ki depi 1970 ziska zordi, burzwazi finn lans enn offansiv ideolozik kont partisipasion proletaria dan politik.

Nu tu bien familye ti enna enn kampayn anti-kominis dan Moris an 1969 - 1970. Kampayn ki tu bann Parti Politik burzwa pe amene zordi kont MMM, ki zot dekrir kum "kominis" li pli violan e isterik ki avan. Ne, nu pa truve ki sa kampayn-la pu ase efektif pu fann buku konfizion parmi lamas.

O kontrer se burzwazi ki su latak ideolozik. De pliz-an-pli differan grup sosial pe mobilize kont plizir aspe sosiete burzwa e moralite burzwa. Lagrev etudian an Me, 1975 ti demonstre sa. Nesans enn muvman feminis, mem ki li ankor feb, montre ki fam pe kumans lite kont eksplwatasion e dominasion ki zot sufer dan enn sosiete burzwa. Hem dan Legliz Katolik kontestation finn prodwir Mouvement Chretien Pour le Socialisme. An zeneral, lalit anti-imperialis e anti-kapitalis kuma dan Angola e Lafrik Ostral pe interes de pliz-an-pli travayer e etidian.

Bann represantan politik burzwazi finn telman perdi kredibilite dan lizye travayer e lamas an zeneral,

ki zot kampayn anti-kominis pa paret pe kree buku problem pu bann sosialis. Par ekzamp, latitud travayer anver NMSP ki uvertman deklar li-mem "kominis", pa finn afekte par kampagn anti-kominis ki burzwazi pe amene. Si NMSP pa atir buku dimun, sa li plito parski bann pozision politik NMSP napa korek dan period ki pe derule aster-la, e pa parski travayer per kominis.

2. Kan nu seye analiz balans lafors ant sa de klas fondamental (travayer ek burzwa) dan Moris, nu truve ki:

a) Travayer finn repran lafors apre defet ki 1971. GWF zordi rasamble enn pli gran nom travayer e li donn klas travayer konfians ek lafors organizasional. Sa bann travayer-la pa pu toler enn latak lor GWF san ki zot re-azir bien for.

b) Travayer finn gayn ogmantasio saler ki finn permet li lit kont linflasion dan enn sertin mezir. Kla travayer inn abitye protez so nivo-devi, e li pu amenn enn lalit bien for kont nimport ki Guvernman ki seye

bes sa nivo-de-vi-la.

c) Depi 1969 travayer finn ennan ase kontak ek propagann e literatir anti-kapitalis pu ki zordi zot pe kompran ki zot lenmi pa selman "amplwayer", me osi sistem capitalis la net. Sa li bien importen pu devlopman fitir lalit de klas. Pu lamas travayer sosialism finn vinn enm alternatif akseptab.

d) Kominalis, ki burzwazi finn servi kuma enn instriman ideolozik pu diviz travayer, nepli ennan mem kapasite pu diviz travayer, ki dis an do sela.

e) Lor nivo politik, enna buku desord e konfizion dan klas burzwa. Enn gran nom Parti Politik po lagor pu vinn defanser prinsipal kapitalism horision. UDM, PMSD, PCR, PT-CAM, s san konte bann muvman Vaish, Parti du Sud, tu sa la montre klerman degre konfli at diferen sekter burzunzi.

f) Depi koalision finn kase, gran burzwazi paret finn desido ki PT kapav defan so zintere osi bien ki

nimport ki lot Parti. San okenn dut sa nuvo sitiasion-la finn prodwir sertin konfli intern dan PT, ki aster-la bizin reprezant zinterc gran burzwazi, burzwazi deta, osi bien ki zintere bann seksion ti-burzwazi ki li ti reprezante tradisionelman.

g) PMSD finn telman perdi kredibilito e li telman dan enn dezord organizacionl ki, pu le moman, burzwazi pa kapav servi li ditu. Sa situasion-la pa paret pu sanze de sito, si zame. Sa li enn faktor importan parsiki li ule dir ki premye fwa dan so listvar, gran burzwazi pu rant dan enn eleksion san depann antirman lor PMSD. Sa fwa-la sa burzwazi-la pu bizin depann lor PT-CAM pu defann zot zintere dan eleksion zeneral.

h) Kom ki burzwazi finn perdi enn reprezantan politik pwisan kuma PMSD, li finn ogmant so puwwar ekonomik. Depi lindependans, burzwazi finn ogmant so bann lien avek imperialism a traver bann "joint ventures" kuma EPZ ek turis. Sa finn donn burzwazi bann pwisan alye imperialis ki aster-la enna zintere direk dan devlopman

politik dan Moris. Isi nu bizin remarke ki an zeneral Losian Indion pe ckerir enn importans vital pu imperialism. Sa fakter-la ankuraz burzwazi lokal parski li konne ki so bann kamarad imperialis pa pu toler enn rezim kominis dan Moris, san interverir. Isi nu truv danze santral ki menas revolision sosialis dan Moris ek dan nu rezion an zeneral: lafors e ferosite imperialis kapav-et pu dekuraz sertin eleman ti-burzwa dan muvman proletar. Li pa nesosor ki nu kir ki si enna kompromi dan lalit kont imperialism sa li pu ekivo a enn kapitilasion dan lalit kont kapitalis lokal. Isi nu bizin fransman admet ki ziska ler lamas pa paro pu embark lor enn lalit kont imperialism, sirtu si imperialism met tu so pwa ekonomik, diplomatik e militer pu inflians evenman politik dan Moris. Preparasion lamas travayer an term ideolozik, organizasional e politik pa finn ariv a sa nivo-la.

3. Mem ki sa kapav paret etonan pu bann kamarad MIMISP, nu truve ki de 1969 - 1976 balans lafors finn sifte an favor travayer. Nu finn deza

oksplik bann faktter ki finn amenn sa nuvo sitiasion-la. No, sa pa ule dir ditu ki travayer finn devlop enn konsians revolisioner de klas. Pa ditu. Seki sa ule dir seki travayer finn devlop enn puwar organizasional enn volonte politik e ase lespri kontestater, pu defann zot-mem. Dan bann sirkonstans favorab, ek enn lidersip korok, travayer kapav mem atak burzwazi.

Pu le moman, travayer an zeneral truv eleksion zeneral kuma sel fason pu atak burzwazi e so reprezentan politik. Enna mem travayer ki truv cleksion pa selman enn fason pu donn enn lesion politision burzwa ki finn kuyonn zot dan le pase, me osi kuma enn moyen pu amenn onn nuvo lord ekonomik ek politik. Samem reson kifer sa Eleksion Zeneral-la eleman santral dan lalit do klas e pa selman em evenman ordiner dan politik burzwa. Travayer pe opros eleksion konfidan ki zot pe konstrir sosialism -- u o mwin zot pe met fin a bann politision reaksioner e sistem eksplwatasion e koripsion. Enn viktwar pu ankuraz kontiniasion lalit.

E, enn defet pu enna enn eksepto dan sertin sekter kot pu enna manifestasion fristrasian e koler. San dut burzwazi pu santi li-mem ranforsi politikman e dan enn meyer sitiasion ki li ete aster-la.

4. KI VIKTWAR VEDIR?

Pu Marksies revolisioner, viktwar politik final se sikse revolision sosialis e konstriksion sosialism. Me, zordi bann travayer Moris pa ankor devlop konsians revolisioner Marksies. Pa ankor. Li ankor neseser pu Marksies revolisioner konstrir enn Parti Revolisioner lamas pu atenn sa viktwar final-la. Sa li pa ole dir ki bann travayer enna tor si zot rod enn viktwar elektoral lor burzwazi. Zot onna reson kan zot truve ki enn defet pu PT-CAM, PLSD, UTI, PCR vedir enn defet pu zot lomni. Zot onna reson osi kan zot apel sa enn viktwar pu zot-mem, enn viktwar ki zot finn lite pu ameno. Sa viktwar-la pu kapav vinn enn viktwar pli avonse si selman bann revolisioner montre simin,

Travayer pu dokor pu okut konsor e aksepto lide zis bann revolisioner ki finn for enn kontribision dan sa laviktwar-la. Li bien meyer pu bann revolisioner intervenir dan lalit de klas kan travayer dan enn faz viktorie e kan zot onnan konfians dan zot-mem; kan travayer truv zot-mem po fer progre onver sosialism olyc ki zot finn fck sibir onn defet. Enn viktwar dan eleksion li pu represent enn avansman dan lalit de klas. Tu bann vro revolisioner, mem si zot onna bann diferans ideolozik, ti devet truv sa avansman-la. Lalit de klas an zeneral ti devet enna priorite lor zintere nimport ki organizasion, mem onn organizasion kominis!

ENN defet pu travayer dan eleksion li pu enn retardman dan lalit de klas. Okenn tandans dan muvman revolisioner pa tir okenn benefis depi ladam. Ditu.

Donk, enn viktwar pu travayer li neseserman enn viktwar elektoral pu MIM. Sa li kler. Bann revolisioner

6.

ki rekonet sa realite lalit do klas, anse moman, bizin kontribye dan viktwar travayer. Si nu dir ki enn viktwar elektoral pu MMM = enn viktwar pu travayer, sa pa ule dir ki bann Marksia revolusioner pe tom dan oportinism o pe kapitulo divan MMM. Li pa ditu ule dir ki nu konsider MIM kuma Parti Revolusioner ki pu diriz lamas ver Sosialism. Nu finn deza dir ki sa Parti Revolusioner-la pa ankor okziste. Me, nu panse ki konstriksion sa parti-la pu fer a traver MMM ok pu travers viktwar elektoral MMM.

5.

Finalman, nu bixin oksplik enpo karakter MMM pu ki nu kompran klerman limportans eleksion. Bann revolusioner bixin get MIM kuma enn muvman dan lekol travayer ok lezot grupman anti-kapitalis ennan konfians, enn muvman ki kapav realiz zot vizion sosialis. Ziska lor MMM, kom enn instriman politik, finn gid zot dan zot lalit kont kapitalis. Zot truv GWF kuma meyer instriman ki zot kapav servu pu aplik zot lafors kolektif ok inific

dan zot lalit ekonomik kont burza. E zot enna reyzon. San okenn dut travayer dan GWF bien pli politis ki travayer ki pa dan GWF.

Li fasil pu rod oportinis dan MMM o pu konklik ki bann Marksia revolusioner bixin gard zot distar ok MMM. Li ankor pli fasil pu rod oleman ti-burzwa dan lidersip o dan labaz MIM, o pu dir ki li enn "parti ti-bruzwa". Me, sa li pa pu enn fason dialektik pu analiz MMM o pu kompran ki relasion bann revolusioner bixin enna ar MMM.

Pa enna okenn dut ki enna reformis oportinis ok politision ti-burzwa da MMM. (An pasan, li pa enn krim pu et ti-burzwa -- Mao, li-mom ti enn ti-burzwa!)

Seki interes nu se baz dan proletaria ok lamas, baz parmi bann zenn militan, ki MIM finn organize o ki li kapav mobilize. Nu bixin osi kompran ki dan MIM ennan buku' oleman a la baz o mem dan nivo intermedir ki pare pu lito pu amonn sosialism. Li pa

selman posib, me osi neseser, ki bann revolusioner zwon ek sa bann clemania dan bann sitiasion sposifik o gard zot lindepandans politik.

Mem ki nu truve ki li absoliman nescser ki bann revolusioner kontribye dan enn viktuar elektoral pu MMM, li osi bien importan ki zot pa perdi do vu zot prop lalin lor bann kestion politik. Soki pli importan se ki bann revolusioner scye devlop enn linflians dan lamas spro eleksion pu ki lalit de klas kapay avans divan osi bien ki pu akerir otan ameliorasion dan kondision travayer. Mem ki nu pa dakor avck lalitj MM an zentral kuma li ote zordi, nu pance ki li tut afe posib, o mem nescser, pu bann revolusioner donn suiyin nimport ki mesir ki enn guvernman MMM pran ki dan sintere travayer o li evans lalit de klas. Par eksamp, nu pu dakor ek plan pu nascionaliz bani kolcz segonder, pu nascionaliz enn lindistri su kontrol travayer, etc. Me, sa osi ulc dir ki nu santi nu-mem lib pu kritik bann mesir ki nu pance pu retard lalit do klas ubien ki kont sintere travayer e nu santi nu lib pi prepoz bann mezir alternatif a bann travayer.

6. Nu pozision: Pu nu bann implikasjion dan sa eleksion zeneral ki pe vini-la, dopas limit tradisional bann eleksion burzwa. Nu truve ki li tut afe nesoser o posib pu bann revolusioner vot pu MMM e konvink lamas pu vot MM. Nu pa pance ki enna okenn sekter burzwazi lokal u imperialis u sosial-imperialis (!) ki deryer MMM, ubien pc scrvi MMM. Nu panse ki sa pwin de vu-la li tut afe fos. Parski penne okenn "backing" burzwa ubien imperialis deryer MMM, sa enn indikasjon ki dan enn sitiasion dinamik, sa muvman-la cnna potensiell pu menas dirckteman zintere kapitalis ek imperialis.

Me, nu pa simpleman dir "vot MM", parski seki pu arive spro eleksion pu pli determinan. An mom tan ki nu dir "Vot MM" nu eksplike ki bann demand ki travayer bizin formile. Nu eksplike ki travayer bizin organize ok mobilize pu fors MM satisfer sa bann demand-la; an mom tan travayer bizin paro pu lit kont reaksion intern e ekstern. Nu preventir travayer ki pa pu enna sosialism osi longtan ki zot pa reysi etablier kontrol uvrio dan agrikiltir ok

lindistri, osi longtan ki bann kapitalis poset mwayenn prodiksion, osi longtan ki domokrasi popiler pa okzisto dan linstitision politik e ekonomik, osi longtan ki fam res oprime, etc.

No, nu konno ki nu pu kepav repann sa mesaz-la dan lamas, selman si bann kondision favorab. Nu pance ki enn viktwar elektoral pu MMM pu kree bann tel kondision, tandi ki enn rezim PT-CAM pu rann sa travay-la mil fwa pli difisil. Pu nu devlopman lalit do klas aproc enn viktwar elektoral MMM kepav rann posib kreasion enn organizasion revolusioner de mas ki kapav diriz sa lalit de klas anver enn revolision proletarienn e kreasion lcta prolet dan Moris.

Lolo Bibi

LIBERASION FAM

Part 1

1975 finn truv bann nuvo devlopman dan lalit fam. Lagrev etudian an Mo, 1975 finn implik fam par milye; Lig Feminis finn lense; M.F. ek MIMSP finn for travay sindikal ki viz fam kuma travayer; fam finn partisipo dan lagrev de la "faim".

Pandan dornye 7 banane fam par milye finn rant trevay dan lizin. An plas res izole dan lokaz, nu pe sorti tu-le-zur pu el travay. Den lizin, nu travay ansam avok bann lezot dimun, pa tu sol.

Enn-ku sa proletaria indistriel finn agrandi. Avan sa, fam ti an gran parti san amplwa ditu. Enn sol posibilito esape, ti dan rev: fam finn reve ki li pu marye avok enn prins, ki Nike Brant pu sanz so lavi, ubion, pli danzere, ki bann popilis de la drwt, kuma Gaetan Duval, pu sov li. Aster-la fam finn vinn enn soksion proletaria. Den proletaria nu enna lezot lespwar apar rev:

lalit dan lakorite. Mo, kanmem onna sa posibilito obzektif, sa nuvo proletaria-la penkor realiz sa posibilito koto subzektif. Developman ideolozi an retar. Fam ankor pe reve. Fam pe rod esape a traver enn gran ero popiler.

Mo, Gaetan Duval zame pu kopav sanz nu eksplwatasion. Ni li, ni nimport ki lezot Zorro.

Selman nu, a traver enn lalit dan lakorite, pu kopav sanz nu eksplwatasion, e ansam ek tu bann revolisioner, sanz sistem kapitalis not.

Mo, pu sonz lemond, bizin kompran lemond. Pu sanz eksplwatasion fam bizin kompran eksplwatasion fam. Lor ki li baze?

+ + +

Pozision fam dan Moris enna do aspe difran. Enna eksplwatasion ki arive dan sistem kapitalis, ek enna dominasion ki rezulta listwar

biolozik zom/fam. Nu pa kapav ignor ni onn ni lot.

Sa de aspe-la pa separe, mo nu kapav get zot onn-par-onn. Dan sa promye lartik-la nu pu get fam dan sistem kapitalis.

Fam enna buku rol ekonomik ki pa parey avek rol zom. Bien suvan sa bann rol-la reaksiyoner: pli fam rampli zot, pli li ranforsi sistem kapitalis; pli fam rod sanz zot, pli li onn lafors revolusioner.

Kan nu pans eksplwatasion fam, normalman nu pans selman lalwa, tradision, siperstision, prezidis, diskriminasion -- tut onn ideolozi kont fam. Mo, dan sa lartik-la, nu pu seye get baz ekonomik nu eksplwatasion.

1. Fam for luvraz lakaz gratis

Luvraz ki fam for lakaz ode pu renuyle klas travayer. E, sa klas travayer-la for larises pu klas burzwa. Nu apel sa luvraz-la reproduksion proletaria (pariski sa luvraz-la reprodir travayer.)

Tandi ki dan onn sistem esklavaz proprietor esklav ti bizin for sa travay-la. Li-mem ti bizin nuri so bann esklav, li-mem ti bizin rod lakaz ek linz pu zot.

Mo, dan sistem kapitalis, fam pe for sa travay-la pu burzwa. E, li pa gayn onn su. Selman so bolom tus lapey. Lerla li, si li ulc, donn so fam. Sa vedir ki burzwa pe donn buku puvvar travayer zom, e pe for fam-la vinn esklav so mari.

Sistem kapitalis sistematikman for zom pli pwisan ki fam. Nu tu konne ki dan kas onna buku puvvar!

Ki oto travay "reproduksion proletaria"? Se kwi manze zordi pu reprodir lafors travayer dime. Se lav so linz pu prepar li pu somenn prosenn. Se nuri piti ki pu vinn proletari dan levenir. Vremam reprodir klas travayer.

Sa travay-la isol benn fam. Sak-enn dan so lakaz. Sak-enn su dominasion enn zom, san proteksion ni kamarad, ni lalwa.

Ki m'nyer fam pu kapav lit kont sa rol-la? Enna trwa stratezi ki bizin swiv.

Premyerman, bann fam bizin rant ansem pu met pression lor Governman pu krec bann "gardri" ek ti-lekol pu tu bann ti zanfan.

Travay okip zanfan pa res kiksoz individiel, me vinn enn responsabilite kolktif. Sa li enn lalit ki Lig Feminis ti kapav amene -- a traver petision, manifestasion, etc.

Dezyman, fam bizin met presion lor som pu ki li partaz luvraz lakaz. An zeneral, som pu reziste -- an parti akoz pares, an parti akoz set ule gard zot pozision dominan. Mana fwa zot pu dir: "Luvraz -- pran enn ti-moman sa. Penna naryin ladan!" Alor, nu fer luvraz. Lot ku, zot pu dir: "Mo pa kon fer sa!" Alor, ankor enn fwa, nu fer luvraz.

Pu ki fam geyn ase kuraz pu amenn enn lalit pu partaz luvraz, nu pu bizin grupe ansem. Sirtu, dan benn ti-grup dan landrwa kot nu resto ubion travay; lerla zwonn enn fwa par sonnen. Si-non, sakenn pu pans ki li tu-sel pe sufer, li tu-sel pe lito. Si-non, nu pu kontinye kwar ki fam ti ne pu fer luvraz lakaz!

Trwezyeman, fam bizin "swiv tretman" kontrasopsion pu so prop liberacion. Zordi fam pa bizin enn zanimo, ki pennia kontrol lor so lekor. Nu kapav swazir si nu ule zanfan, kombien zanfan nu ule, e kan nu ule zanfan, tandi ki bann femel lezot zanimo pennia sa swo-la.

Si fam resi geyn enpe plis liberto depi sa luvraz lakaz-la, li pu kapav amenn so kontribusion dan sosciete kuma enn travayer de pliz-an pli bien. He, pu le moman, kuma travayer, li pa rompli benn lezot rol:

2. Fam travay dan proletaria: Fam

pa parey kuma tu travayer.

Premyeman, fam furni mandev bonmarse. Dan karo e dan lizin fam travay pu tigin kas. Parski fam sipoze travay dan lakaz, kan li rent dan proletaria li gayn mwins kas ki zom.

Dan enn fomi, so lapey enna enn plas segonder (o mwint dan ideolozi) apre lapey so bolom.

Dezyeman, fam furni mandev sezonier.

Dan enn lekonmi agrikol, bann tablismen ek ti-planter bizin mandev sezonier. Zom finn lalit kont travay sezonier, me ziska ler, fam finn bizin aksepte sa travay-la, parski penha lezot travay pu li.

Trwazyeman, fam form enn larne rezerv. Dan sistem kapitalis enna bann "boom" ek "slump". Kapitalis konten si li enna bann travayer an rozer, pu ki li kapav fer amenn zot kan bizin, dan enn "boom". Pli enna enn larne rezerv, pli saler travayer kopav ba. Si travayer seyo gayn enna ogmantasion zot enna mwins puwwar si enna enn larne rezerv.

Kot enna enn lekonmi "import/export" kuma Moris, burzwazi enna tu zintera gard saler tu bann travayer ba. (Tandi ki dan bann lezot peyi, kot sekri prodir dan peyi-la vande laba-mem, burzwazi enna enn lintere kontradiktwar: kuma amplwayer li ule gard saler ba, kuma enn kapitalis ki bizin vann so produi, li bizin ogmant saler, pu ki so bann travayer kapav "afford" aste so produi.) Me, dan Moris, burzwazi ule gard saler ba, e pu sa li bizin enn "larne rezerv". Lerla, sipoze travayer dan enn lindistri fer lagrev pu gayn enna ogmantasion saler, burzwa pu enna posibilite fer amenn so bann ramplasman -- fam depi "larne rezerv". Saler pu ros ba. Nu tu konne ki dan Zon Frans enna firm ki met tu so bann travayer deor, avan ki zot gayn zot "enn an".

Ki stratezi? Nu bizin organiz dan bann sindika pu rod lapey egal.

E sirtu nu bizin fer bann demann kuma: 1. Travay pu tu dimun. Enn sel fam somer nu pa ule: travay li enn drwa tu dimun -- pa zis zom!

2. Travay parey pu lapey parey! Antrenman pu fam pu tu kalite travay.

Zom kapav donn enn kudme isi. Li dan zintere zom si lapey egal pu fam ek zom.

Bien suvan nu tann bann zom pe dir: "Fam travay pu tro tigit kas. Li kokin nu plas travay!" Zom enna enn zintere evit sa, alor zot pu ed fam sindike, o lager pu drwa egal. Si-non, zot osi, zot perdi, parski amplwayer pu tultan kapav monas met zot doer.

Pli fam vremen rant dan proletaria, pli li pu difisil fer nu fer luvraz lakaz gratis!

3. Fam kuma eleman peyzan

Bien suvan dan lakampayn, fam fer travay kuma enn peyzan dan sek fami proleter. Fam sweyn ves,

kabri, gard pul, plant lay ubien zonyon -- lor enn baz individiel.

Sa kalite prodikcion-la, li enna relasion sosial reaksioner. Les nu gete kifer.

Si zom travay kuma laburer dan tablismen, li enna enn lintere kolektif dan sindika parski enn sel fason li enna pu amelior so lavi se ansam ek so bann kamarad dan travay. Nu konne ki pli enna latorite ant travayer, pli klas travayer vinn enn lafors revolisioner. Alor, travay dan proletaria li enna potensiell progresis.

He, dan sa mem fami-la, kapav-et fam enna enn rol peyzan. Li po rod zintere sa fami-la lor enn baz individiel. Sa pa pu amenn ni latorite ni revolision. O kontrer li amenn enn ideolozi ti-burzwa reaksioner.

Par ekzamp, tandi ki enn doker, pli li kraze dan travay, pli li sindike, enn laburer, pli li kraze dan travay, pli so fam kup let**b**!

Leta (guvernman, Parti Travayis, ideolozi dominan) finn ankuraz sa

kalite prodikcion-la. Boolell donn vas, guvernman donn lakaz lapin, donn difil metalik, etc. Ne, sistem kapitalis pe tultan kraz sa ti-prodikcion-la.

O long term bann revolisioner pa pu viz sa kalite ti-prodikcion-la, parschi li kreë idколоzi individuel e reakcioner.

Me, pu le moman, dimun bizin sweyn vas, kabri ek lapin, pu ki zot viv. Zot penna swa. Alor, travay militan, ti kapov enn travay pu form bann ko-operativ o tur sa ti-prodikcion-la. Bu sa travay se pu atak idколоzi individuel, pu amenn enpe idколоzi sosialis.

An mem ten, pli onna plas travay pu fam, pli li pu kit sa travay peyzan-la, e rant dan proletaria.

4. Fam kuma konsomater

Buku reklam pu produi konsomasion vis fam an partikilie. Lor television nu truv enn pake fam pe "konsome". Enn idколоzi

devlope ki klasifye zom kuma prodkter, fam kuma konsometer.

Lafors sa ideolozi li baze lor le fe ki fam burzwa, li vremen enn parazit lor sosiete, parski li pa prodir naryin ditu. Fam burzwa li vremen konsomater par ekselans.

Pu bann fam refiz vinn "konsomator ridikil" li difisil. Enn-par-enn nu pa pu ase for. Nu bizin bann grup "liberasion fam" ki zwenn enn fwa par semenn, pu diskrit nu rol dan sosiete. Sa bann ti-grup-la kapov donn nu kuraz. Enn solidarite ek latorite pu devlope, e sa pu ed nu rezet sa idantite konsomater.

Nu pa ule lesklav lamod. Nu pa ule lesklav bizu. Nu pa ule tultan pe pans nu laparans.

Enn lekzamp ki manyer nu finn vinn konsomater ridikil: Telman nu finn sprann pans nu laparans, ki nu pu met sulye ki ampes nu mars bien. Kontradiksion: sa kalite sulye-la fer fam tombe suvcn. Tombe enn zafer bien

ambarasan pu dimun ki pans so
laparans importan!

5. Fam travay servant dan lakaz burzwa.

Fam travayer pa selman reprodir klas proletaria, mo li osi reprodir klas burzwa. Fam travay kuma servant, nenenn ubien kwizinye pu ki fami burzwazi kontinye rule.

Enn stratezi ki viz amplwa pu tu fam pu detrir sa rol-la otomatikman. Kot penns somaz, penns servant.

Tu bann fam ek militan bizin ed sindika GWF ki pe organize dan sa sekter-la.

6. Fam burzwa fann propagann

Fam burzwa pa for prodiksion, e zot pa mom travay pu reprodir zot prop fami.

Mo, enna kiksoz bien importan ki zot for. Zot enna enn monopol dan travay "sosial" dan Noris. Kan zot for sa travay-la, zot

rant dan proletaria e fann ideoolozi burzwa, e an mem tan, zot montre "bon leker" klas burzwa.

Bann militan bizin kas sa monopola. Travay "sosial" bizin vinn enn travay politik, a travay lekel ideoolozi revolusioner penetre dan proletaria partu.

+ + + + +

Dan sa lartik-la nu finn truv trwa kalite travay neseser:

1. Travay dan organizasion nasional (kuma Lig Feminis) pu met presion lor Guvernman, pu:

- a) Fer amplwa enn drwa pu tu fam -- pa enn privilez.
- b) Lapey egal pu zom ek fam dan tu sekter -- pa zis dan Guvernman.
- c) Konze maternite (? 6mwa) ek paternite (? 6 mwa) kan sak zanfan no.
- d) Drwa swazir avortman legal.
- e) Sanzman progresis dan lalwa lor viol -- pu ki li pa

protoz zom.

2. Enn travay pu bann militan. Sa li lor enn nivo organization, ki li dan sindika, ki li dan ko-operativ.
3. Enn travay konsiantizasion ki fam fer dan ti-grup partu-partu regilierman. Sa trwaziem travay-la li pli difisil e li pli neseler.

San liberasion, fam res onn lafors reaksioner ki ampes sanzman revolusioner. San liberasion fam, pa pu kapav enna liberasion sosiete.

San an mem tan atak eksplwatasion ekonomik, li pc posib atak selman bann lalwa, tradision, siperstision, prezidis. Nu bizin atak realite sosicto kapitalis ek ideolozi burzwa.

Kaprikorn Leo.

PLAN DEVLOPMAN: STRATEZI DEVLOPMAN KAPITALIS

Apre nef banano pu enna enn eleksion dan Moris. Kifer guvernman PT-CAM larg eleksion an desam 1976? Apre tu, si zot usi demokratik ki zot dir, kifer pa ti enna eleksion an 1972, kan ti sipoze enna li? Enn kitsoz bien kler: Pa ti kapav ena eleksion avan 1976, ek pa ti pu kapav ena li apre 1976.

Enn parti politik ki o puvwar swazir enn lepok pu larg eleksion kot so sans ganye pli gran. Me, an 1972, non selman PT, me PMSD ek burzwazi ti dakor pu ranvoy eleksion. Dan sa lepok-la enn viktwar HMM ti preske sertin: la mazorite lepep Moris ti anti-kapitalis ek enn eleksion ti menas stabilite sistem kapitalis-la. Ti bixin ampes Moris vinn enn lot Cuba. A kur term, sel solision pu burzwazi ti represion. Me a lon term represion tu sel pa amonn stabilité. Pu dezamors sa kriz politik-la, solision burzwa ti devlopman ekonomik pu elimin somaz, la mizer dan tu so

form: saler, lozman, etc. Sirtu li ti importan ampes enn solision sosialis ek sey pruve ki sistem kapitalis kapav amenn prosperite ansam ek 'lazistis sosial'. Repression ti neseser ziska bann frwi sa devlopman-la kumans porte. Li dan sa loptik-la ki nu kapav kompran propagann guvernman ki "leta dirzans ti neseser pu devlop peyi!" Plan Devlopman 1971-75 ti enn zuti pu amenn sa "prosperite" ek devlopman ekonomik-la.

Ken Ramgoolum ti annons dat eleksion li finn apuy for lor bann progre akompli par guvernman: li dir ki sa pa finn ariv par sans me akoz politik guvernman pu enn devlopman planifie. PT-CAM santi konfian ki li kapav gayn eleksion an 1976. Li pe dimann lepep Moris apruv so stratezi devlopman pu ki li kapav kontinye dan mom lavva so bann slogan: Stabilite, prosperite, zistis sosial, kontinwite.

Li bien importan pu demistifye propagann PT-CAM, pu montre lo-

realite ki bann slogan ape kasyet . Bzin atak bann simbol prosperite kuma bann lartik konsommation de liks, bann bel lakaz, ban bel bel batiman pu biro, lizinn. Zot enn simbol gaspiyaz larises ki travayer Moris prodwir. Gaspiyaz, parski burzwazi ape konsom sa larises-la dan enn fason pa produktif, ek kan li pe investi li pe mal investi; Kan guvernman-la dir peyi-la pe vinn ris ek li donn nu de-trwa sif kuma enn prev, nu bizin gete ki sa bann sif la kasyet. Nu bizin kalkil sirtu ki-sann-la pe vinn ris, travayer u kapitalis.

Guvernman ena enn stratezi devlopman ki li finn drese pu period 1971-80. Dan sa period-la ena 2 plan, premyer depi 1971 -75, dezyem depi 1975-80. Elokstion tom dan linterval sa de plan-la e li kuma enn test pu sa stratezi-la. Guvernman pc dimann nu get so performans ziska 1976 ek desid si stratezi bon. Li dimann enn vot de konfians. Me Guvernman pe

ambet nu. An dire, li pe dir nu pey davans ek li pa montre nu lartik kuma bzin! Veritab rezulta stratezi devlopman pu kumans vinn kler apre 1976.

Ant 1971 - 75 finn ena enn krwasans ekonomik. Finn ena sanzman striktir nu lekonomi: sekter indistriel pe grandi rapidman, ek akoz sa, sekter konstriksion. Sekter turism pe vinn importan. Ne, krwasans ekonomik pa enn indikasion enn devlopman. Enn krwasans rapid dan sekter indistriel pa ule dir ki peyi-la ape indistrialize ek ki li pu vinn avok lotan ris kuma LaFrans, Lamerik, si nu swiv sa tip indistrializacion-la. Dan staz inisial, krwasans indistriel bien rapid; sekter konstriksion krec buku lamplwa. Ne bien vit, krwasans-la diminie. Lindustrializasion pa lanse parski pa kapav sutenir sa rytm krwasans-la. Ena buku baton dan laru: 1) problem finans, 2) problem ki kantite randman ganye pu kapav kontinye investisman, 3) problem truv

marse pu vann benn produi, 4) problem kuma pu mobiliz profi si ena investisman etranze. An plis de sa, ena bann problem sosial-politik ki inevitab akoz bann kontradiksion ki sa devlopman sistem kapitalis-la kree: inegalite saler, eksplwatasion travayer, move distribision bann konsomasion nesceser: lozman, lasante, dilo, elektrisite, depcns lor lwazir, ledikasion, transpor. Kan nu dir "move" nu lo dir ki devlopman kapitalis motive par profi e pa viz bann bezwin nesceser lames travayer.

Gouvernman montre bann simbol prosperite, nivo saler, ek kreasion lamplwa ek dir ki zot rezulta enn devlopman indistriel ki pu kontinye. Ek li dir nu ki li rezulta so zefor.

No, pri disik pa dopann lor Gouvernman. Li pa kapav kontrol rekolt dan lezot peyi, ni lapli, ni soley, sirtu pa marse disik. Li vre ki enn gran parti nu disik negosye, me pri dopann lor

bann faktor ekonomik kuma ki kantite disik ena lor marse mondial ek ki kantite bann peyi konsomater bizin. Dan marse pu bann prodwi agrikol, ziska ler bann konsomater pli for.

An 1973-74 -75 pri disik finn monte buku buku. Valer nu bann eksport finn ogmant buku ek disik responsab pu 80 - 90% sa ogmantasian-la. Dan de zan 1974-75, Prodwi Nasional Brut (PNB: valer tu saki nu prodir) finn preske duble. Me si nu pran kont inflation, ogmantasian nu PNB inpe plis ki 10%. Sa "prosperite"-la pa sekter indistriel ki finn amenn li ek pa li ki pu kontinye li, me sekter agrikol. EK PRI DISIK PE BESE. Sa lane-la randman kann usi pe bese tandi ki an 1973-74 ti ena lakup rekor. Akilimilasian kapital dan sekter agrikol finans lindistri. Ki kantite finans disponib pu lindikstri depann lor disik. Li par enn fluk ki reveniti ase ot dan sa sekter-la pandan Premyer Plan ek li pu bes buku pandan Dezyem Plan.

20.

Pu lindistri bizin kas pu aste masin, lekipman, materyo. Tu sa bann lartik-la importe. Donk nu bizin buku lamone etranze, ek ki kontite nu kapav mobiliz depann lor balans import (depans) — eksport (reveni). Nu finn fek truve ki nu reveni pu tombe buku. Nu eksport prodwi Zon Frans me importasion masin, lekipman, etc kont pu 54% valer sa bann eksportasich-la. Lor la guvernman cntrepran bann travo linfrastrikfir pu lizinn ek la usi ona importasion. 60% investisman ki pu fer pu Dezyem Plan dan konstriksion, 40% dan mcsin. Nu bizin import 40% saki nu depanse dan konstriksion, 75% saki nu depanse lor masinn ek lekipman. Pu Dezyem Plan Guvernman finn kalkile ki importasion an zeneral pu ogmante par 8.4% par an an-moyenn. Akoz pri disik pu tombe par 28% an term reel dapre so kalkil, bann eksport nek pu ogmante par 3% par an. Set-a-dir nu defisit lor balans komersial pu ogmante par 5.4% par an! Kuma pu komble si defisit-la?

An zeneral nu pu pran prete ar bann guvernman etranze, azans internasional, lor marse kapital mondial. Sa pu kree bann problem rambursman plitar ki kapav intansifie nu problem balans de payman.

GET LATAB paz 21!

Li kler kifer nu tir enn lalinn ant 1976 ek 1977. Pandan Dezyem Plan pu ena enn defisit lor nu balans marsandiz (Trade Balance) ek nu balans investisman (rambursman bann imprun ek profi ki kapitalis etranze pe drenn depi horis). Ek sa li enn konsekans direk bann politik devlopman ki guvernman inn lanse an 1971, tandi ki "prosperite" 1971-75 kan pri disik ti monte pa pu kontinyo.

ENN defisit par limem kan enn peyi pe industrialize pa ule dir ki so stratezi move ek ki so perspektiv a lon term som. Nu bizin fer enn kalkil komycin randman investisman (ki kut ser aster) pu amené pli tar. Me investisman dan batiman, lizinn, etc ki Guvernman montre

	1974 1976	1977 1980		(milyon rupi pri 1974)
Trade Balance	+281	+195	+37	-356
Net Investment income	+10	+18	+13	-75
CURRENT BALANCE	+462	+17	-76	-486

(Surs: Dezyem Plan paz 18)

kuma bann simbol prosperite pa kapav kont li kuma reveni, me kuma demanse pu gayn reveni. An period 1969-73 Rs2.4 million investisman dan sekter prive ek piblik ti prodwir Rs 1 million reveni par an. Pu Dezyem Plan Rs 4.1 million investisman pu nososer pu kree Rs1 million reveni! Les nu fer enn kalkil put-reveni pu Zon Frans parski so-mem sekter ki guvernman pe pus a fon. Guvernman prezant nu la kantite amplwa ki finn kree dan Zon Frans kuma enn progre ekonomik. Amplwa par li-mem pa gran soz. Pu travayer-la saki importan se ki saler li ganye. Nu konne ki saler Zon Frans pa

kapav fer enn dimun viv, les de kote enn fami. Me sel benefis ki lekonomi nasional ganye ar Zon Frans li bann saler. Parski (1) Guvernman depans larises ki lezot travayer dan peyi prodwir pu donn kapitalis dan Zon Frans linfrastruktir ki li bizin ek li pe donn sibsid bann kapitalis: Kapital vinn bonmarse pu zot. (a) Pu kree enn amplwa dan Zon Frans Leta ti depans Rs 7750 dan infrastruktir ek bann kapitalis ti depans Rs 4800 an moyenn. (b) Leta perdi reveni parski pena duty lor importasian bann masin; li furni dilo, elektrisite, sime, batiman pu enn pri bien ba (li fer lapert.) (c) Li donn bann kapitalis bann konsesyon zot

pa pey tax pu premye 5 - 10 an.

(2) Alors ki letz-li pa pe tir reveni lor so investisman, bann kapitalis etranze ramas zot profi ek return li dan zot peyi. Guvernman estime ki 15% investisman total al dan profi. Akoz sa usi ki balans payman pu montre enn defisit spre 1976.

Avan sa, drenn profi ki inevitab kan ena investisman etranze ti kamufle par nivo zot investisman. Me zot investisman enn ti proportion investisman total.

(3) Bann tip lizinn kuma textile, elektronik ki a mazorite dan Zon Frans (lor nivo amplwa ek volim mersandiz) pa prodiktif. Zot amplway buku travayer par rapor kapital investi ek prodiktivite par travayer feb: komparizon: Dan sekter agrikol prodwi par travayer 3 fwa pli ot. Li an parti akoz sa ki saler pa ot dan sa typ lindistri-la. Pu sa rezon-la bann investiser etranze prefer amenn sa kalite lindistri dan bann peyi kuma horis parski non solman

nivo saler bien ba, me osi parski Guvernman fer kapital usi bonmarse pu zot. Rczilta: zot marz profi pli ot.

Guvernman trakase pu lavenir. Bann kalite konsesyon ki li finn done ok typ lindistri li finn ankuraze pu dezamors kriz politik an 1971 par kreasion amplwa kree problem. Bann saler pu bizin res ba pu atir bann kapitalis, ek pena buku randman pu so investisman: "This low level of labour productivity in Export Manufacturing Industries does give cause for concern in its implications for returns to labour (saler), for labour relations (lalit de klas) and for the net benefits to the economy (problem randman), particularly as Government investment in infrastructural services is high".

Pu Dezyem Plan Guvernman pe viz kreasion 80,000 amplwa ziska 1980, la plipar dan Zon Frans. Sel bann lindistri ki "labour-intensive" servi buku travayer par rapor ar

Kapital ki kapav amenn sa. Ek saler pu bixin res ba dan Zon Frans. Sel ogmuntasion saler ki li pu permet se bann ogmuntasion ki vini si enn dimun gayn travay dan enn lizinn kot produktivite par travayer bion ot. Sa kalite lizinn-la bann kapitalis etranze reserv li pu bann peyi doza bien indistrialize, kot akoz sa travayer pli bien poye. Donk ni a kui term ni a lon term li pu posib pu sektor Zon Frans kree prosperite swa pu travayer Zon Frans swa pu lekonomi an zeneral. Nu kondanc'pu res enn peyi ki pu vinn enn gran rezervwar, enn gran kan mandev bonmarse, enn peyi kot leta depans buku pu fasilit sa eksplwatsion-la. Tu sa la pu vinn pli kler de pliz-an-pli. "Prosperite" 1971-75 nek finn kumufle sa realite-la. Pa pu naryin ki Guvernman per "bad labour relations" apres kan pena "lazistis sosial" travoyer revolte ek represion vinn nesesar. Akoz sa ki Dezyem Plan prevway its 32 million investisman dan Lapolis ek "Defans" (setadir Riot Unit ok SMF) tandi ki investisman dan

lasante par ekzamp pu Rs 40 million...

Guvornman zistifye konsentrasion lor Zon Frans pu export bann prodwi indistriiel parski marse lokal piti. Mc, marse lokal piti parski lamas travayer ek somer dan Moris tro pov pu aste buku bann lartik indistriiel. La plipar zot saler al dan manze. Si saler pu res ba, sa sitiasion-la pu perpetie. Bann lindistri pu marse lokal viz enn kategori popilasian, burzwazi ek mwayenn burzwazi. Zot prodwi ser parski leta protez zot profi ek ampes kompetision etranze. Mc eski nu kapav depann lor marse etranze? Enn bel proporsion bann textiles al LaFrans ek laba zot pe met restriksion lor importasian depi Moris. Ki pu arive kan nu akseler prodikson?

Doza nu finn donn buku rezon kifer eleksion pa ti pu kapav ena opre 1976. Apre eleksion 1976 si bann parti burzwa vinn o puvwar represion ek lamizer pu travoyer pu inevitab. An parti sa problem-la pu leve zisteman akoz sa "prosperite" 1971 -

1975 ki pa pu diréek an parti par politik devlopman kapitalis.

Ogmantasion dan pri disik finn amenn enn gran volim lamone ki ti pe sirkile Moris pandan 1972-1975. Nu finn truve ki guvernman ek bann kapitalis finn itiliz enn parti sa lamone-la pu mal investi me enn gran parti sa lamone-la finn al dan konsomasion. La nu bizin gete kuma bann diferan klas dan Moris finn afekte. Les nu get bann travayer avan. Guvernman dir ki gras a prosperite ki li finn kree (li kontrol pri disik?) ki bann travayer finn gayn ogmantasion. An 1972, saler ti ogmante par 12%. Kuma sa finn arive? Fodo enn lagrov zeneral, fode bann travayer finn aste sa ogmantasion-la avek enn represion brital. Avan 1972, saler ti bien ba. Depi-sa, bann sindika finn bizin lite pu ki zot saler gard so valer reel pandan enn period inflasiun. Pa finn ena enn gran ogmantasion reel dan saler bann travayer antye. Guvernman rekonet ki par bann travayer dan reveni

nasional bien ba: 50%. Ek sa sif global-la kasyet sa gran lekar ki karakteriz lesel saler dan Moris. Pa akoz guvernman ki travayer finn gard so puwar dasa me malgre Guvernman. Ban kriter ki li servi pu les ogmantasjons:

- 1) COLA
- 2) Capacity to pay.

Lor dezyem pwin: kan pri disik tombe li fer enn reperkision dan tu lekonomi ek guvernman pu tom kote amplwayer kan li refiz peye.

Kan reveni guvernman tombe ek li bizin mobiliz tu resurs pu mal-investi dan Zon Frans,

- a) Li pu met enn frin lor konsomasion.
- b) Guvernman pu mobiliz plito kapital lokal. 30% PNB (Rs (Rs 4865 m. an 5 an) pu mobilize ek leta pu kontribye 50%, bann kapitalis 50%. Nek 20% sa investisman-la pu furni par bann kapitalis etranze. Si monk kapital guvernman kont amprinto etranze.

Kuma sa devlopmen-la pu fer par

bann "savings" lokal, guvernman dir bixin kree enn klima favorab pu burzwazi lokal. Set-a-dir, tax lor zot reveni pu diminye. Pu onkuraz zot met maximum zot profi dan investisman. Me, si zot profi ot, saler bann travayer pu bixin res ba: Enn akimilasjion kapital dan enn sistem kapitalis noseserman vedir enn pli gran oksplwatsion bann travayer. Implikasjon pu bann sindika ek pu lames travayer bien lur.

Leta pu responsab lamwatie investisman pu Dezyam Plan. Nu truve ki so reveni pu tombe. Alors li pu servi enn sirplis dan bidze pu finans akimilasjion kapital dan so sekter ek donk limit bann depans lor saler, alokasion familial, lasante, ledikasion, etc. Dan infrastruktir li pu donn priorite sekter indistriel ek turism. Lepep Horis pu res avuk so bann problem dilo, elektrisite, lasante, ledikasion. Leta pa pu depans buku lor bezwin neseser bann travayer.

Me, akoz "prosperite" 1971 - 75 li finn kapav fer bann sanzman dan striktir saler dan servis sivil ki finn favoriz bann kad siperier (moyenn burzwazi) ek limit kreasion lamplwa. Reveni guvernman (gonfle ar disik) finn fer rapor Sedgwick posib ek finn agrandi lekar saler. Aster-la mwayenn burzwazi pu kontinje angluti enn gro proporsjon reveni. Me zot anrisman kree lezot problem.

Guvernman pa finn akapar tu reveni disik pu investisman. Buku reveni finn al dan konsomasion de liks ek finn gonfle nu importasjon ek finn donn nu bann simbol "prosperite" kuma loto de liks, TV kuler, etc. Li enn larzan gaspiye par burzwazi dan bann konsomasion initil.

Burzwazi komersial, agrikol, usi finn profit buku dan sa period-la. Akoz sa, finn ena enn gran demann pu later ek lakaz; avuk rezulta ki pri later finn mont an fles ek bann gran lakaz deliks finn puse partu-partu. Aster-la bann

travayer pa kapav aste lcter ek zot bizin viv dan bann bidonville. Enn grn parti okimilasion kapital finn rant dan konstriksion lakas ek lavant terin pu burzwazi.

Nu truve ki guvernman finn mal investi ok pa finn kapav tir maximum lavantaz depi bann pri ekspcionel ki nu finn genye pu disik. Akoz-sa, "prosperite"-la ti nek pu enn seksion dimunn: pu burzwazi. Pu mobiliz plis investisman pu Dezyem Plan, Guvernman pu bizin atak konsomasion burzwazi ki pa prodiktif. Me politikman li bien difisil pu enn guvernman kapitalis atak so prop baz sosial. Fardo enn move indistrializacion pu tom lor travayer plis ankor. Mem si Guvernman atak gaspiyaz profi ek saler burzwazi e mobiliz finans pu investisman, sa investisman-la pa pu amenn prosperite pu lepep Moris ni a kur term ni a lon term. Krwasans ekonomik dan enn sistem kapitalis pa kapav amenn lazistis sosial. Plito pu bizin (kuma

Ramgoolam kontan dir) ena "law and order" parski lalit de klas pu intensifye.

Kan nu fer fas enn eleksion ek nu bizin swazir ant bann Parti, nu bizin get zot baz sosial (baz de klas), ek usi ki zot strategi developman. Parti PT-CAM pe sey appropriemerit enn "prosperite" ki nek finn tus burzwazi, ki pa pu dire ek ki pa finn rezulta so politik developman. So ideoolozi progre-la bien for parmi buku travayer e ti-burzwa. Li finn neseser soy demistifye li. Me, dc lot kote, bann kontradiksion ki enn developman kapitalis amenne finn fer guvernman bien impopiler parmi buku travayer ek ti-burzwa. Bann parti burzwa kuma UDM, PMSD, IFB etc, pe sey ris sa bann elektor-la. Zot apiy for lor koripsion ek inkompetans guvernman. Ne zot pa pe koz mem inkompetans. Zot pe koz gaspiyaz fon publik pu bann rezon prestiz. Zot mesaz: a) Sistem-la li bon; bizin nok

koriz bann defo.

b) Sirtu pa bizin les bann kominis perse akoz ena enn-de ti-problem.

Apart IFB ki pa dir naryin lor lekonomi, UDM ek PMSD dakor avek stratezi devlopman, sirtu PMSD. UDM ulc fer kwar ki lozistis sosial posib dan enn striktir parey. Me la zistik sosial li plis pa posib dan enn devlopman Kapitalis fose. Pa akoz bann ti defo, akoz koripsion, ki ena lamizer, sistem la-mem ki pa ben.

Si ena Guvernman MMM li pu erit tu bann problem ki finn kree an 1971-1976. Depi 1971 striktir lekonomi inn sanz buku. Leta burzwa finn ranforsi. Baz sosial burzwazi ki ti pu lindependans finn clarzi a traver so kontrol laparey leta. Ideolozi burzwa finn gayn enn sans konsolide sirtu avek "prosperite": "Bizin kapitalis ek guvernman pu devlop poyi." Pozision burzwazi istorik usi finn konsolide akoz bann sanzman dan striktir ekonomik a pro lindepandans finn diminie kompetision ant sa de burzwazi-la.

Balans de fors ant bann klas finn sanze depi 1971, depi sa lepok kot MMM ti kapav gayn eleksion fasilman, ek sa stratezi devlopman pa ti ankor bien lanse.

Aster-la Moris ape amar li solidman avek lekonomi mondial kapitalis a traver Zon Frans, Turism, amprun avek LaBank Mondial, CEE, etc. Pozision stratezik Moris dan Losenan Indien importan pu bann imperialis. Ek kan nu lekonomi rotaz li ar Loksidan pli solidman - mem ki dan lepok kolonial, zot ena enn pli gran kontrol stratezik-militer dan sa rezion-la.

Tu sa-la form parti enn stratezi, enn plan. Sa bann fakter-la rezon veritab pu nu Dezyem Plan. LaBank Mondial finn donn enn gran kudme pu lans nu plan ek pu ekrir li. McNamara, Presidan LaBank ek avan sa li ti Sekreter Defans Lamerik li enn port parol sa stratezi-la. Li finn kite parski li panse ki represion tusel pa. ase pu ampes kominism. Bizin devlop lekonomi Tier Mon lor enn

baz kapitalis ek donn finans bann peyi-la pu dezamors kriy sosial. LaBank Finans Rural Developman pu ampliway buku somer sirtu pandan eleksion.... Sa developman-la bixin fer a traver enn burzwazi lokal avek led burzwazi internasional. Pu ampes travayer "Tier Mond" ranvers sistem kapitalis mondial, lalit kont somaz priorite politik devlopman aster-la. (Avan bann "exper devlopman" ti truv sirpopilasion lenmi numero enn) Nu truve ki priorite elimin-somaz dan Moris a la baz nu Plan Developman, ok nu finn montre kuma sa stratezi-la pa kapav amenn prosperte. Somaz li enn problem politik ki menas sistem kapitalis internasional. Li bixin lit kont sa par tu bann metod, bon, move: Sinon sistem-la pu menasc kan bann eks-koloni opte pu enn sistem sosialis: Imperialis nepli pu ena mandev boumarse (Zon Frans) ni enn marsc pu zot prodwi (masinn, lekipman importe.)

Kan Moris eksport buku, volim marinn

marsand ogmante. Lekonomi usi depann buku lor Marinn marsand. Sa servii enn pretext pu Marinn Militer ogmante isi pu protez bann investisman.

Diego Garcia / Zon Frans form parti enn sol stratezi (Trade follows the flag -- The Flag follows Trade)

Dan sa stratezi-la bann imperialis finn gayn sipor aktif PT-CAM- PMSD. PMSD li promet enn pli gran sipor ankor. Sa de parti-la reprezent zintere burzwazi lokal ek internasional. Dan so lalit kont travayer dan Moris, burzwazi lokal finn gayn sipor imperialis -- led teknik, finansye, enn kud-me ideolozik. Akimilasion kapital par sa de burzwazi-la (sirtu burzwazi internasional ki dominan dan sa "partnership"-la.) pu amenn enn pli gran eksplwatasian travayer Morisien. Represion politik sosial usi inevitab.

Nu bixin rezet sa stratezi developman-la, ki li par PT-CAM, PMSD, UDM, PCR, IFB. Nu sistem kapitalis pa "progresis"

dan sans ki li pu devlop bann moyenn prodikcion ki pu rand posib plitar en gran prosperite, ni "progresis" dan sans ki li pu amenn bann kondis-favorab pu organizasion bann travayer pu ki ranversman sistem-la posib. Sa bann parti-la dan diferan degre pu amenn diktatir burzwazi apre eleksion.

ENN Guvernman MM pa pu amenn ranversman sistem kapitalis me li kapav kree bann kondision kot balans de fors ant burzwazi ek proleter kumans sanze. Me travayer ek militan bizin mobilize ek vizilan pu ki enn guvernman MM pa montre li feb kont sa bann tantativ pu sabot so program.

Travayer pu bizin lit pu bann kondision ki pu sanz balans de fors an so faver.

Si burzwazi pa le enn lot Cuba,
travayer pa ule enn lot Sili.

N. de Rapaz.

PA ASTE PRODWI SID-AFRIKIN
PA ANKURAZ RASISM !

LETA E ELEKSION

"...dan enn sosiete kapitalis, li pa posib pu transform bann relasion fondamantal dominasion burzwazi par reform lezislatif e konstitusionel ; parski sa bann relasion-la pa ti kree par lalwa burzwa."

R. Luxembourg

Partu dan Tier-Mond zordi ena enn problem ki interes buku bann militan: relasion ant LETA e lalit de klas. Sa relasion-la li importan parski li enn faktor santral dan analiz de klas e dan elaborasion enn stratezi revolucioner. Eski li posib pu sertin peyi evit staz devlopman kapitalis e servi leta kuma li ete pu pran simin sosialis? Eski li posib dan lezot peyi (kuma Moris) pu enn muvman progresis servi leta pu atak direkteman puvwar ekonomik burzwazi lokal e internasional?

Dan Moris an-se-moman nu pe apros

enn eleksion zeneral ki kapav-et pu donn enn muvman progresis puvwar politik. Kestion lor ki nu bizin reflesi se ki lefe sa pu ena lor relasion ant Leta e lalit de klas. Dan ki mezir enn guvernman MMM kapav inflians leta burzwa ki nu ena dan Moris?

Pu reponn sa bann kesion-la nu pu bizin analiz striktir e karakter leta dan Tier Mond an zeneral ek dan Moris an partikilye.

Tu bann peyi ki finn pas su dominasion kolonial finn neseser man rant dan langrenaz sistem kapitalis internasional, e la plipar finn res dan sa sistem-la malgre lindepandans. Me ena buku variasion dan mod de prodiksion, relasion sosial prodiksion, sistem propriete later, etc. dan diferan peyi. Varyasion ki depann lor formasion sosial ki deza ti ekziste avan kolonizasian, lor devlopman ekonomik pandan lepok

kolonial, grander popilasion kolonial European ki finn instal li dan peyi, fason ki lindepandans finn arive. Me apar enn-de eksepsion, la plipar rezim dan Tier Mond finn mentenir bann relasion kapitalis dan prodiksion.

Mem ki sistem kapitalis domin preske tu peyi Tier Mond, nu pa kapav kompar Leta dan peyi Tier Mond ek Leta burzwa ki Marx, Engels, Lenin e Gramsci finn dekrir dan Lerop kapitalis. Dan Lerop Leta li simant bann relasion sosial ekspliyatasion kapitalis tandi ki dan koloni, li ti enn instriman pu instal sa bann relasion-la.

Leta ki peyi Tier Mond finn erite apre lindepandans, li enn striktir ki finn devlope su linflians bann fors de klas pandan lepok kolonial. Klas dominan pandan sa lepok-la ti burzwazi kolonial; dan bann ka kot burzwazi e proleter lokal ti forme, zot osi finn afekte karakter leta.

Kuma nu truve ena telman faktor ki

finn afekte devlopman istorik Leta dan Tier Mond ki li pa etonan ki ena enn tel varyasian de peyi a peyi. Ne enn lot faktor ki bien importan se devlopman ekonomik e formasiun de klas ki finn arive apre lindepandans.

Dan la plipar ex-koloni, kolonizater ti finn devlop enn espes demokrasi parlamenter ek sifraz preske iniversel. Kan lepok lindepandans finn arive, puvwar politik ti dan lame enn elit ti-burzwa antrene dan sistem ledikasion kolonizater-la e rekrite par ladministrasion kolonial. Sa elit ti-burzwa-la ti bann intelektiel, avoka, dokter, profeser, ofisyel larne/lapolis, o-fonksioner, komersan, planter, biznesmen, etc. Sa elit-la ek bann institision ki li finn crite finn form leta.

Buku bann evenman ki nu truve dan Tier Mond zordi ena zot lasurs dan instabilite sa klas ti-burzwa-la. Li pa enn klas ki nu kapav

divize an "couche superieur, moyen et inferieur". Li enn klas ki rasamble ansam ti-proprieter agrikol e komersan, birokrat, teknokrat dan sekter publik e prive.

Ti-burzwazi ki posed ti-moyenn de prodikcion ule a tu pri prezerv propriete prive, set-a-dir sistem kapitalis, me devlopman sa mem sistem kapitalis-la pe detrir li tu le sur a traver formasion kapital monopolis , gran lindistri e plantasion. Kuma Marx finn dir, enn ti-burzwa "li naryin eksopte kontradikcion sosial an aksion." Apre lindepandans nu truv zeneralman enn agrandisman sa klas instab-la, pu de rezons:

- 1) relansman devlopman ki ti bloke par kolonizasion
- 2) egmontasion staf dan bann laparey deta.

Pu rezime, nu truve ki Leta dan Tier Mond li bann institision (kolonial) su kontrol enn klas bien instab. Nu deza kone ki bann institision form parti Leta,

me les nu gete ki bann fakter spesial sa nuvo leta-la erite apre lindepandans.

1) Enn administrasion siperdevlope an komparizon ek lokonomi. Sa laparey siper-devlope-la ti neseser parsiki kolonizater ti bizin ena kontrol lor tu bann klas sosial. Ek osi li ti bizin adapte bann formasion sosial pre-kapitalis pu servi zintere kapital internasional.

Si nu pran par ekzamp kolonizater Angle, nu truve ki so ladministrasion ti finn fors emansipasion esklav lor proprieter esklav, pli tar akord sifraz iniversel ek mem lindepandans kont lopozision depi burzwazi lokal: sa bann mezir ki puwwar kolonial ti pran a traver so ladministrasion ti dan zintere so prop burzwazi me kont zintere burzwazi lokal a lepok. So laparey represion (fors zarme) li ti gard indepandan depi tu bann klas dan koloni: kolonizater tir Gurka depi Nepal ek poste zot dan Lind ek Malezi, li tir Norisien depi Moris ek anvoy zot Lezip, li amenn Sipay

depi Lind ek K.A.R. depi Uganda
pu gard lord dan Moris.

Lekonomi li ti relativman su-
devlope parski la plipar sirplis
ti pe truv so simin pu arriv
dan lekonomi kolonizater.

Akimilasian kapital ti pe fer dan
metropol, pa dan koloni.

2. Pu ki kolonizater akimil
kapital, administrasion
kolonial ti ena enn akse priviliz-
ye a sirplis ki koloni ti pe
prodir.

3. Fakter (1) ek (2) donn leta
enn potansiel pu kontrol
devlopman ekonomik dan peyi: sa
kontrol-la permet li zwe enn rol
dan determinasian striktir de
klas dan sosiete.

4. Depandans ekonomik ek politik
lor sistem kapitalis ex-koloniz-
ater e internasional.

Limportans relativ sa kat faktor
ki nu finn mansione depann
evidanmen lor balans ki ekziste
ant klas istorik lokal ki finn
devlope, ek natir leta ki an

plas a lepok lindepandans. Li
osi depann lor natir bann lien
ekonomik ek politik ek metropol
ki persiste apre lindepandans.

An zeneral dan Tier Mond nu truve
ki ena de sitiasion ekstrem ek
enn seri variasion ant sa de la.
Dan enn ka, pandan lepok
kolonial okenn klas pa finn ase
devlope e organize pu vinn klas
dominant (prediksion pa sosialize,
sistem kapitalis pa devlope).
Dan lot ka, burzwazi (lokal ubien
komprador) inn devlope ase pu
vinn klas dominant. A-nu get
sa de ka-la dan konteks posibilite
politik ek ekonomik apre lindepandans.

Dan sitiasion kot okenn klas pa
ase devlope pu vinn klas domin-
ant, nu truv plizier posibilite:

A. Burzwazi Deta: Elit ti-burzwa
ki form leta servi puvwar
politik ek administrasion siper-
devlope pu mat tu bann lezot klas
(par represion si neseser --
lekzamp burzwazi komersial dan
Uganda). Li kontinye ekstr.r

sirplis (kuma kolonizater) pu devlop so prop baz ekonomik. Lerla li vinn enn vre klas dominant ek so pozision spesifik dan relasion de prodiksion. Oposision politik depi lezot klas istorik elimine ordinerman par enn sistem "Parti Unik". Me, o kumansman, avan ki laparey deta finn vremen devlopte pu protéz sintere sektion sa klas ki opuvwar, ena tuzur posibilite ki' pu ena enn ku deta militer u politik. Lerla nu truv sa fenomen kot bann sef deta e minis transfer enn parti sirplis ki zot ekstrer dan zot prop kont labank dan LaSwis.

B. Leta Paternalis: Dan sa kala, elit ti-burzwa pa devlop enn baz ekonomik, me li res enn burzwazi birokratik. Li deklare ki so mision se pu "moderniz" ek "devlop" peyi. Parski bann klas istorik feb, sa nuvo burzwazi-la kapav kree enn ilision ki li an deor striktir de klas peyi-la. Ankor enn fwa ena enn Parti Inik ki nipoze reprezent sintere tu

lepep. Sa leta paternalis-la, li kapav retard devlopman klas kapitalis swa par bann mezir "sosialis" ubien li ankuraz bann miltinasional vinn moderniz ek devlop peyi (ek burzwazi birokratik vinn kuma enn burzwazi komprador pu defann zintere kapital internasional). Bien suvan sa de alternatif-la alle-vini dan mem peyi lakoz bann ku deta.

Dan Tanzani lidersip politik finn pran bann mezir pu ampes otan ki posib devlopman enn klas kapitalis (nasionalizasion, agrikiltir kolektif, kod-de kondwi pu mem ladministresion, aksion pu ampes konsomasiun deliks), mo an mem tan, burzwazi birokratik kontrol sindika travayer. Dan sa ka-la, leta regle lalit de klas olye ki li reflet li. Ziska ler li pa posib pu predir ki klas ki pu devlop pli vit pu vinn klas antagonis pu sa burzwazi birokratik-la.

C. REZIM PROGRESIS: Dan bann peyi kot lindepandans finn arive apre enn long lalit arme, ena o puvwar enn muvman liberasion su direksion bann eleman ti-burzwa. Pandan lalit arme, ti finn ena, dan bann zonn libere, devlopman striktir sosialis. An mem tan, sa bann eleman ti-burzwa ki ti partisipe dan lalit, e ki o puvwar apre lindepandans, finn devlop ideolozi revolusioner. Amilcar Cabral finn ekrir buku lor sa kostion-la. Sa sitiasion-la ekziste dan bann ex-koloni Portige (Gini-Bisu, Angola, Mozambik). Me, eski li posib ki sa seksion ti-burzwa ki o puvwar enn zur pu komet suisid de klas? Ubien eski li pu pran enn sa bann simin ki nu finn diskite pli lao?

Kuma nu finn truve, dan sa bann ka kot pa ti ena enn klas ase for pu domine dan lepok lindepandans, swc orientasian kapitalis pu amenn enn klas burzwa dominant, ubien ideolozi sosialis dan lidersip politik pu bar simin devlopman kapitalis.

Sa sulev enn nuvo kestion dan konteks devlopman peyi Tier Mond an zeneral: Eski li posib pu bann peyi Lafrik, Lazi, Amerik Disid (kot produksion pa ankor sosialize) evit sistem kapitalis e fer simin ziska sistem sosialis siantifik par enn seri etap, san ki proleter bizin gayn so laviktwar dan enn revolision?

LETA BURZWA

Aster nu pu get sitiasion kot pandan lepok kolonial ti deza ena enn klas burzwa bien organize ki ti dominant dan peyi. Si ti ena sifraz iniversel ek demokrasi parlmanter, enn elit ti-burzwa pu o puvwar kan lindepandans arive. Me, isi sa elit ti-burzwa-la pu erit enn leta burzwa istorik ek kolonizater. Leta dan so totalite, li pu reprezent dominasion ekonomik burzwazi-la, tu so institusian pu propaz ideolozi burzwa, bann posibilite "sosialis" (mem paternalis) ki nu finn diskite pli lao, pa posib.

No, parski sa elit ti-burzwa o puvvar finn erit sertis bann eleman spesial (puvvar politik e administrasian siperdevlope, aksa privilizie a sirplis) dan no laparey deta, li kapav devlop enn baz ekonomik bien vit ek set direk dan burzwazi ki doza eksiste: on-dire enn sirdar nate enn parti tablisman kot li travay ek larzan lotri.

Da dernye sitiasion-la li vre pu fier is, alors nu pu etidye li onpe plis an profonder.

Kan nu get sitiasion dan Moris, nu pu get:

5. Posibilite ki leta aktiel kapow serwi pu atak burzwazi o pu amenn sanzman progresis.

Pandan lepok kolonial (Franse e plitar Angle) dan Dizneviem Siek, bann striktir leta, lalwa e drwa konstitisionel ti depann antierman lor balans de fors ant burzwazi lokal ek zintere pwisans kolonial. Pu bann rezon distans e difikilte komunikasion, Guverner kolonial ti bizin ena buku puvvar otokratik. Bann laparey deta kuma larme, administrasian, konsey ti antierman su kontrol Guverner. Mem opre ki Moris finn sanze pu vinn enn koloni Angle an 1810, relasion de fors dan peyi pa finn sanze buku. Limportans Moris pu kolonizater ti pli stratezik ki ekonomik -- tu seki nuvo pwisans kolonial ti ule se gard tu kiksoz trankil pu nitraliz menas kont so marinn marsand.

Nu pu pran kom ekzamp lesklavaz pu analiz relasion ant kolon

1. Bann fors de klas ki istorikman finn afekte devlopman leta.
2. Orizinn e natir sa klas ti-burzwa ki zordi kontrol bann laparey deta.
3. Relasion ant leta aktiel e burzwazi istorik.
4. Bonn eleman spesifik ki afekte rol leta: kuma kominalis e koripsion.

Morisien e pwisans kolonial. Mem ki ant 1735 e 1835 ti ena plizier revolt par bann grup esklav, bann fors represif ti sifizan pu montenir kontrol. Sa bann revolt-la pa ti amenn okenn sanzman dan striktir sosiete.

Sor bann esklav ti depann antierman lor balans de fors ant kolon e pwisans kolonial, e tan-zan-tan burzwazi reaksioner dan metropol ti pe donn kolon enn ku-de-min. Le ler Fevrier, 1835, Emansipasion Esklav finn kumanse gradielman -- me sa li 39 an apre ki Emansipasion Esklav ti finn deklare pu la premyer fwa dan Moris. Dan sa 39 an nu pu truve ki manyer bann kolon proprieter esklav finn mobilize pu reziste kont ekzizans guvernman Frans, avan 1810, e Guvernman Angle apre . 1810.

Pandan Revolision Franse, ti ena enn muvman republikin dan Moris. enn komandan navir, Comte Mac

Nemara ti mem perdi so latet! Me, le 18 Juin, 1796 kan 2 Komiser Direktwar Republikin debarke depi LaFrans pu liber bann esklav, bann kolon finn fors zot kit peyi. Malartic, ki ti guverner dan sa lepok-la ti pran-par kolon net.

An Zanvier, 1813, Farquhar (premyer guverner Angle) desid pu pa met an viger labolision komers esklav, parski li ti realize ki bann kolon ti doza ena ase lafors pu reziste. Apro Farquhar, Hall (ki ti Guverner par interim) finn amenn enn lalign pli dir lor sa size-la. Li finn aboli bann konsey de komunn, sispann sef-ziz, Prokircr Zeneral e kolekter ladwann, pu sey kas rezistans kolon. Me, Sekreter Deta dan Langleter sann-fwa-la finn pran kote kolon ek finn rapel Hall e ti re-integre bann ki ti sispann. Kan Farquhar return Moris, li siplye kolon pu zot aret komers esklav. Me, dan

mem lepok, an 1822, kan Ratsitatane, Latulip e lezot esklav "marron", rasamble lor vorsan Montayn Pouce, sa mem Farquhar-la anvoy enn reziman solda kont zot.

Ver 1830 kan "Sosiete Anti-Esklavaz" finn reysi fer pas lajwa an Angleter pu emansipasion esklav, nu truv enn vre mobilizasion kolon dan Moris. Volonter komone antrene (ek permision Guvernner) pu kombat revolt esklav, gran rasambleman kolon portu, pu proteste kont emansipasion. Kan John Jeremie deiv Moris pu fors lemnsipasion lor kolon, ona riot, lagrev, lanetik ves ferme pu 45 zur: li ti bisin kito e returne pli tar ek soldo.

Domin Kolon desid pu anvoy Adrien d'Espinay (fondater lagazet Oursuun) pu defann zot drwa an angustee. D'Espinay returne ek desmission pu fond enn lagazet, pu kres onn labank, o enn Samb d'agrikultif. Li osi gayn promes ki

Guvernman Langleter pu pey kompansasjion pu esklav libere e pu form enn Konsey Guvernman kot nomini gran blan pu sieze ansam ek fonksioner Britanik.

Avek lagazet, labank, samb d'agrikultir, kapital (larzan kompansasjion), puvvar politiki:

VRE BURZWAZI MORIS PRAN NESANS!

Nu finn truve ki manyer otur size esklavaz, rezolision final finn depann lor balans de fors ant kolon e pwisons kolonial -- bann proprieter finn a la fin bizin liber esklav, me a traver mobilizasion, an esanz zot finn gayn enn par dan guvernman peyi, enn plas dan bann laparey deta, e kompansasjion pu devlop zot baz ekonomik.

Dan sa lekzamp-la nu finn osi truve ki manyer konfli ant burzwazi lokal e puvvar kolonial ti bann kontrediksion segonder, kontrediksion ki ti ena rezolision.

Ziska 1910, bann gran proprieter kontinye ogment zot rol dan guvernman e dan bann laparey deta, osi bien ki zot puvwar ekonomik. Natir leta kontinye sanze dapre balans de fors ant burzwazi lokal e zintere guvernman kolonial. Apre 1910, nu truv enn nuvo sitiasion kot enn nuvo lafors politik pran nesons: "L'Action Liberal", pu defann zintere klas ti-burzwazi non-posedan. Eleksion 1911, lalit ant le de parti Oligark e Demokrat, ti amenn buku riot e larme ti bizin intervenir.

Depi sa lepok-la ziska sifraz iniversel, sanzman konstitisionel, sanzman dan bann laparey deta, partaz puvwar politik ti pe depaam lor balans de fors ant klas posedan e klas non-posedan osi bien ki ant sa de-la e guvernman kolonial. Kwaki klas travayer ti komans mobilize e fer bann demand, sa pa ti pe afekte striktir leta, me selman kondision travay, etc. Travayer finn selman devlop enn

lavva politik an 1936 avek formasion Parti Travayis e muvman sindikal. Mem lerla nu truv ki, a traver Departman Travay, leta deza komans dezamors lalit de klas.

Pu kwinside ek sa period 1910 - 1936 nu truv enn lot faktor devlope ki plitar pu ena conn rol determinan dan formasion leta kuma li ete zordi dan Moris: devlopman enn ti-burzwazi Indo-Morisien dan Lagrikiltir e komers.

Apar conn-de eksepsion, tu Indo-Morisien finn ariv Moris kuma laburer angaze. Nu tu konne dan ki kondision terib zot ti pe travay e viv. Lapey pa ase pu aste manze, lakaz lapay, enn sel zur konze par an, perdi de zur lepey si zot malad enn zur (double-cut), etc. Depi dan sa lamas laburer-la enn klas ti-proprietier finn sorti: deza an 1912 zot ti posed enn tier

plantasion kann dan Moris. Pu
upanis plantasion burzwa ti servi
studee e "job-contractor". Nu.
 Truve ki manyer sertin eleman
 dan kias laburer finn gayn enn
 lavantaz lor lezot. Sirdar e
 "job contractor", ki swa ti
 kann lir enpe ubien ti "gran
 nasiun", ti pe gayn enn ti
 pursantaz sirplis ek burzwa.
 Aut ti pe ogmant sa pursantaz-la
 a traver pret travayer larzan lor
 lintero. Kan tablisman finn
 komans vann later marzinal ver
 iafin Dizneviem Siek, sirdar,
 "job contractor e preter larzan
 finn komans aste. Parski preske
 tu laburer angaze ti sorti dan
 sun societe peyzan dan Lind, zot
 ppi gran lambision ti pu posed
 sun but later pu zot-mem.

Hu pa truve ki li ti posib pu
enn laburer ekonomiz ase larzan
pu aste later san ki li gayn
traver burzwa.

Dan ti-komers ti ena swa bann
 eleman ki finn akimil enn ti
 kapital dan plantasion kann,

ubien fami ki ti vinn Moris kuma
 komersan. Ver lc 1935, ti-
 burzwazi agrikol e komersiel ti
 finn komans prodwir profesor, dokter,
 avoka, etc. Lerla li komans vinn
 enn lafors politik e li komans fer
 presion pu gayn so plas dan bann
 laparey deta. Dan so latit
 politik sa ti-burzwazi-la e so elit
 ti bizinservi lafors lamas
 travayer.

Leta dan sa lepok-la ti ankor kon-
 trole par Britanik, me dan konsey
 e bann profesior ti ena gran blan
 e dan ladministrasian ti ena "ti
 blan" e Kreol de kuler.

Sekcion ti-burzwazi dan ladminis-
 trasian ti finn devlope a traver
 ledikasion dan bann lekol Katolik,
 tandi ki ti-burzwazi Indo-Morisien
 ti finn devlope plitar a traver
 propriete later, komers e ledi-
 kasion dan bann lekol guvernman.

SIFRAZ INIVERSEL finn a la baz leta
 ki nu ena zordi. Burzwazi dan
 Moris ti kont sifraz iniversel
 parsiki li ti pu perdi so puvwar

politik. Me balans de fosa dem peyi dan sa lepok-la ti an faver nuvo ti-burzwazi (ede par proletaria), sirtu ki Guvernman Kolonial Britanik ti pe prepar bann koloni pu asim enn sistem kapitalis "liberal" e stab, pu ki eksplwatasion kapav kontinye. Alor li ti ankuraz devlopman sa klas ti-burzwazi Indo-Morisien-la. Kan sifraz iniversel finn arive an 1953 nu truv sa ti-burzwazi-la gayn eleksion pu partaz puvwar politik avek Guvernman Kolonial. Ziska lindepandans nu truv sa ti-burzwazi-la kontinye agrandi so baz ekonomik e infiltre bann laparey deta.

An 1968, ankor enn fwa nu truv enn sanzman dan Moris kont volonte burzwazi istorik; ankor enn fwa mobilization, riot, etc. Ek lindepandans, leta dan Moris li vinn enn zuti bien pwisan dan lamin sektion ti-burzwazi ki kontrol li. Dan premye parti nu lartik nu ti mansionn 4 faktor spesial ki enn leta ex-kolonial

trito opere lindepandans:

- 1) Enn administrasion siper-devlope an komparizon ek lekonomi.
- 2) Akse privilezie a sirplis ekonomik
- 3) Puvwar pu inflians formasion klas
- 4) Depandans ekonomik e politik lor kapital internasional.

Parey kuma Guvernman Kolonial Angle finn servi puvwar deta pu pran bann mezir kont volonte burzwazi, apre lindepandans ti-burzwazi o puvwar finn servi sa 4 faktor spesial-la pu uver enn simin pu limem pu penetre dan burzwazi. Zordi nu truv ki burzwazi ena enn sekter istorik plis enn sekter ki finn "arive" a traver puvwar deta.

Burzwazi deta zordi li inklir politisien o-puvwar, kapitalis ki zot proteze dan sekter prive, o-fonksioner ki finn akimil kapital. Nu truve ki sa grup dimun-la zot form parti enn klas

ekonomik, parski zot ena enn plis spesifik pu zot-mem dan etasion de prodikson existant. Pu devlop zot baz ekonomik zot fise bisin dan enn sertin mezir serte cirplis depi bann sekter ki mursuasi istorik ti kontrole net, pu met li dan nuvo sekter ki ana kontrole par leta ubien par bann "proteze" PT-CAM dan sekter prive (kuma sekter nasionalize (parastatals) lindistri, moyenn planter, etc.). Sa muvman kapital-la finn kree de tan-zan-tan bann konfli ant "burzwazi deta" e "burzwazi istorik": partaz disik ant planter e izinye, "sugar levy" diferansiel, Sirtax 10% an 1974, SIPP /Plan Nasional Pansion. Me, parey kuma konfli ant leta kolonial e burzwazi istorik ti ena rezolision ki ranforsi burzwazi, kumsa-mem "leta indepandan" (mem ki li ena puvwar dan so lamin) li finn бизin fer telman konsession ki burzwazi finn ogmant so lafors de pliz-an-pli. Zordi dan MEF, MTPA, MSPA nu truv enn

aliens ekonomik ant sa de sekter burzwazi-la. Finn mem ena koalision politik pu montre ki manyer sa de seksion burzwazi-la form enn blok.

On dire nu fin fer enn pa an aryer, e zordi kontrol leta enn fwa de pli partaze ant burzwazi lokal (istorik e etatik) e enn leta otokratik kuma nu ti ena dan period kolonial.

Depi 1968, finn ena enn gran ogmantasion dan klas ti-burzwa an parti a traver enn expansion bann laparey deta, an parti a traver devlopman ekonomik.

Aster-la nu pu get enpe bann faktor ki finn permet burzwazi ogmant so puvwar telman, e gard ti-burzwazi relativman trankil an mem tan.

Favoritism kominal e koripsion paret kuma 2 faktor pli importan.

Burzwazi deta ena lien personnel e striktirel ek: 1) Leta mazor

sekter nasionalize kuma CEB, CWA, CHA, Labank Deta, etc.

2) Birokrasi deta (fonksioner servis sivil),

3) "Birokrasi" PT (azan dan vilaz, dirizan sosiete ko-operatif, Seva Sivir, etc.)

Sa bann lien-la depann bien suvan lor kontak personel e favoritis kominal dan oktrwa laburs detid, rekrutman e promosion dan servis sivil.

An memtan sekter prive finn rekiper zot leta mazor avek bonis 12 mwa, pansion, etc. Ant sekter etatik ek sekter istorik burzwazi nu truv enn sistem koripsion lor enn gran lesel: enn esanz puwwar etatik kont tu kalite bribe ekonomik. Nu truv sa mem koripsion-la desann dan tu nivo bann laparey deta, ziska ki bribe vinn pliz-u-mwin enn institision, pliz-u-mwin enn sistem ekonomik paralel.

Me, an memtan dan sink dernye banane nu truv bann konfli kumans paret dan ti-burzwazi (profesionel,

intelektiel, birokratik, etc), konfli ki diviz ti-burzwazi an trwa grup:

- a) Grup ki depann pu so pozision privilezie lor koripsion e favoritism kominal dan leta aktiel (an faver PT/CAM)
- b) Grup ki pe konteste lor enn baz kominal pu pran plas sa premye grup-la (PMSD, UDM, PCR)
- c) Grup progresis ki ule detrir dominasion otokratik burzwazi pu permet proletaria devlope e vinn enn lafors politik (MMM, MMMSP)

Sipor burzwazi istorik divize ant de premye grup, parski sa de-la ule a tu pri preserv sistem kapitalis. Pur le moman PT gayn plis sipor depi burzwazi parski li reprezant plis "stabilite". Kan

J.P. Lenoir ekrir dan Cerneen: "Notre enemi Commun (le MMM)", sa-mem sitiasion ki li pe

dekrir. Le fet ki ena parti politik par duzenn pa diminye lafors burzwazi, li nek enn refleksion divizion dan ti-burzwazi ki pa enn klas forme, e sa gran nom parti politik-la pu usi kree divizion dan lamas travoyer.

An Desam pu ena Eleksion Zeneral. Sa li pa enn kado ki Bonom Ramgoolam pe donn nu pu Noel. Organizasion proletaria dan GWF, efervesans dan ti-burzwazi (lagrev FSSC, May 75), revolt lamas kont koripsion e favoritism, finn fors sa eleksion-la kont volonte burzwazi (etatik e istorik). Rezulta eleksion preske imposib pu predir : pa finn ena eleksion depi 1963 (1967 ti enn referendum). Apar PT, CAM, PMSD e IFB, tu lezot parti politik zame finn pran par dan enn Eleksion Zeneral.

Dapre analiz ki nu finn fer la-o, MMM tusel reprezent potansielman enn lafors progresis dan eleksion ki pe vini. Nu pa kapav baz nu

stratezi lor rezulta ki nu pa kapav predir de tut fason, ni lor posibilite e natir alians apre eleksion. Enn vot pu MMM li enn vot kont puwar otokratik burzwazi. Enn vot pu enn ti parti kuma MMSP li diviz linite bann lafors anti-kapitalis, o mwin ki ena onn "laranzman" ant MMM ek MMSP.

An mem tan li bon nu ekzamine ki potansiel pu sanzman progresis enn Guvernman MMM pu ena.

Evidanman sa li pu depann lor balans de fors ant burzwazi e proletaria e osi lor bann faktor spesifik dan puwar deta dan Moris: Fakter ki nu finn erite depi leta kolonial.

San sa bann faktor-la nu bizin admet ki enn leta burzwa oblige, dan so totalite, reprezent zintere burzwazi. Ne, sa bann faktor-la finn permet enn Guvernman Kolonial kontrol burzwazi lokal, apre finn permet penetrasion ekonomik dan burzwazi par enn grup ti-burzwa.

Eski aster-la sa bann mem faktor-la kapav permet onn atak direk lor puvwar burzwazi?

Depi 1835, sak fwa ki burzwazi finn su latak li finn mobilize pu gayn konsession ki a-la-fin finn rann li pli for. Se sa bann konsession-la ki mobilizasion lamas travayer ek lazenes kapav diminye u ampeste.

A traver lezislasion, nasionalizasion e planifikasion ekonomik, enn Guvernman MMM kapav diminye puvwar ekonomik burzwazi -- par enn re-orientasian politik etranzer e enn lalit anti-kapital MMM kapav diminye linflians ekonomik e politik ki sistem imperialis ena dan Moris. Dan enn lalit kont kɔription e favoritism kominal MMM kapav liber enn seksion ti-burzwazi depi so prizon ideolozik. A traver devlopman ko-operatif e nasionalizasion MMM kapav atak hezemoni ideolozik burzwa ki zordi paraliz proletaria.

Pu ki sa bann mezir-la posib, li esansiel ki proletariat organize e mobilize dan sindika, dan konsey uvrier, dan asosiasion kontrole par travayer, dan ko-operatif prodiksiun e konsomasiun. Sa organizasion e mobilizasion-la ankor pli esansiel kan nu konsider danze enn penetrasiun de la-drwat dan sindika, e sa pu amenn gran posibilite enn ku-deta fasist. Nu pa kapav kont lor le fet ki "gran burzwazi" pa kontrol larne e lapolis -- bann fors represif su kontrol enn seksion burzwazi e sa ase.

De tut fason, selman kan proletariat organize e mobilize kuma enn klas ki sistem kapitalis e leta burzwa pu ranverse finalman.

"Pli gran tragedi ki kapav ariy lider enn parti radikal

se ki li forse pran puwwar
dan enn lepok kan klas ki
li reprezante pa ankor pare
pu vinn klas dominan e dan
enn lepok kan li pa posib
realiz bann mezir ki sa
dominasion-la implike. "

-- Engels: The Peasant War in Germany

par: Leo Kaprikorn

P
E C O R I
K

revolutioner